

Presentatie van *De veerman van Sint-Amands*

van Aarnout de Bruyne in Sint-Amands

Ward Ruyslinck, 9 november 1996

Ik heb Aarnout de Bruyne 24 jaar geleden voor het eerst ontmoet en sindsdien is deze aardige, baardige, intelligente Zeeuw een dierbare vriend geworden. Zoals dat gebruikelijk is onder vrienden hebben wij in de loop der jaren af en toe vertrouwelijkheden uitgewisseld en geen gelegenheid voorbij laten gaan om elkaars grond te peilen. Ik was dan ook verwonderd en enigszins gepikeerd toen ik er een jaar of twee terug toevallig achter kwam dat mijn Vlissingse vriend al vele jaren iets voor me verborgen had gehouden. Een onschuldig geheimpje was het, maar vanwege zijn onschuldig karakter intrigeerde het me des te meer.

Op zekere dag vertelde Aarnout me langs zijn neus weg dat hij al zestien jaar lang jaarlijks een soort pelgrimstocht naar Sint-Amands ondernam om er het graf van Emile Verhaeren te bezoeken en er een stuk rustiek Vlaanderen op te snuiven. Dat hij de nagedachtenis van een groot dichter als Verhaeren koesterde vond ik niet zo vreemd, maar ik heb nooit begrepen waarom hij op zijn toch wel verre tocht van Vlissingen naar Sint-Amands niet één enkele keer op het idee was gekomen om een ommetje langs Meise te maken, een kilometer of tien verder, en mij met een bezoek te verblijden.

Nu ik *De veerman van Sint-Amands* heb gelezen, het boekje dat hij zo pas in de Middelburgse Slibreeks publiceerde en waarin hij verslag doet van zijn jaarlijkse bedevaart naar het Oude Veerhuis aan de Schelde, nu begrijp ik veel beter wat hem daarvan weerhield. Het is me duidelijk geworden dat zijn jaarlijkse lyrische expeditie naar Sint-Amands in het discrete gezelschap van zijn sprakeloze hond Joris, is uitgegroeid tot een intieme ontmoeting tussen hem en de dichter van 'Le passeur d'eau', dat prachtige gedicht dat vanwege zijn existentiële symboliek op de jonge Aarnout al zo'n grote indruk maakte. Verhaeren, zo schrijft de oudere Aarnout de Bruyne in zijn reisverslag, is een van die dichters die hem dierbaar zijn, omdat hun woorden een spiegel vormen voor zijn bestaan. Zij hebben hem ontroerd door voor hem iets essentieels vast te leggen. In 'Le passeur d'eau' herkent de oudere, wijze, door de uitdagingen, triomfen en nederlagen van het bestaan geknede gevoelsmens De Bruyne veel van zichzelf. Om het met zijn eigen woorden te zeggen: 'Zo moeten we de veerman opvatten als de mens die alles in het werk stelt om zijn ideaal te bereiken.' Ja, het is me duidelijk geworden welke snaren de poëzie en de leefwereld van Verhaeren bij mijn vriend De Bruyne doen trillen en het is me ook duidelijk geworden waarom ik me buiten deze persoonlijke confrontatie moest houden, deze innige dialoog tussen de dichter van *Les villages illusoires* en de Zeeuwse veerman met de gebroken roeispaan, worstelend om de veilige oever te bereiken. Het is me vooral duidelijk geworden wat Aarnout de Bruyne nu precies ieder jaar gaat doen. Aan het eind van zijn filosofisch verhaal geeft hij daar zelf een ondubbelzinnig antwoord op: 'Ik kom naar Sint-Amands-aan-de-Schelde om de jaarlijkse balans op te maken van mijn geestelijke zaken.' Deze jaarlijkse pelgrimstochten zijn, zullen we maar zeggen, in feite oefeningen in introspectie en pogingen tot loutering, en ik kan me geen verhevener, spiritueler motief indenken voor wat een banaal, toeristisch uitstapje van Zeeland naar Klein-Brabant had kunnen worden.

Vriend Aarnout, ik kan me niet herinneren dat wij bij al onze literaire en cultuurfilosofische verkenningen ooit een uitvoerig gesprek over Verhaeren hebben gehad, en dat is toch wel merkwaardig. Het blijkt nu dat de dichter van *Les visages de la vie* in ons beider leven een niet zo onbelangrijke rol heeft gespeeld. Zoals je weet was ik ruim dertig jaar lang als bibliothecaris verbonden aan het Museum Plantin-Moretus te Antwerpen. In dit museum werd in 1966 – wij kenden elkaar toen nog niet – het kabinet Emile Verhaeren opengesteld voor het publiek; een zogenaamd schenkingskabinet, gelegateerd door de Franse magistraat René Vandevor. Dit legaat omvatte een indrukwekkende verzameling oorspronkelijke drukken, brieven, foto's, schilderijen en persoonlijke gebruiksvoorwerpen van de dichter. Van dat ogenblik af was Verhaeren ook voor mij een onontkoombare, boeiende aanwezigheid in mijn dagelijkse bestaan: ik inventariseerde een deel van de schenking, ik leidde gasten in het kabinet rond en genoot het uitzonderlijke voorrecht 'Le passeur d'eau' en andere gedichten in de prachtig ingebonden, oorspronkelijke uitgaven te lezen. Hiermee wil ik alleen maar zeggen dat wij om de een of andere onnaspeurbare reden hebben verzuimd om Emile Verhaeren en onze bewondering voor deze nog steeds ondergewaardeerde Belgische dichter in onze vriendschappelijke relatie in te calculeren. Ik veronderstel dat door een samenloop van omstandigheden de signalen daartoe ontbraken, of dat onze violen niet altijd gelijk gestemd waren, wat ook bij verwante zielen wel eens gebeurt. Hoe dan ook, toen ik een jaar of twintig geleden hier, in Sint-Amands samen met schilder-graficus André Goezu bij Verhaerens graftombe poseerde voor een foto, had ik jou graag erbij gehad – niet zozeer omdat je mijn vriend bent, maar omdat ook ik moeiteloos in jou de veerman herken, 'de moegestreden idealist die (zoals je het zelf verwoordt in je verhaal) het groene rietje, het symbool van de hoop, nog altijd tussen zijn tanden klemt'. Hieruit blijkt eens te meer dat *De veerman van Sint-Amands* niet is opgezet als een literaire anekdote, maar als een levensbeschouwelijk verhaal, een soort queeste naar het spanningsveld tussen ideaal en werkelijkheid.

Geachte aanwezigen, ik zou deze beschouwingen willen afronden met een welgemeend compliment aan mijn 'broeder Geus' (zoals ik hem in mijn brievenboek *IJlings naar nergens* vaak heb genoemd) voor zijn bewonderenswaardig strakke, beheerste penvoering die een gewapend stilist verraadt. Verkeerdelijk denken wij Vlamingen, dat alle Nederlanders een vlekkeloos, goed doortimmerd Nederlands schrijven. Aarnout de Bruyne doet dat wel. Dat was me overigens al langer bekend uit de vele gepolijste brieven die ik in het verleden van hem mocht ontvangen. Ik bedoel maar dat *De veerman van Sint-Amands* ook om die reden het lezen waard is. Het zal vast geen bestseller worden. Daar is het een te beknopt fijnzinnig

geschrijft voor. Bestsellers hebben nu eenmaal met varkens gemeen, dat ze niet zindelijk moeten zijn maar zwaar wegen. Maar ik vind persoonlijk wel dat deze publicatie, hoe bescheiden van opzet en omvang ook, een aparte plaats verdient in een van de vitrines van het Emile Verhaerenmuseum.

Ward Ruyslinck en André Goezu bij de graftombe van Verhaeren in verband met de uitgave van het bibliofiele werk *Sphinge* (1977, zie wardruyslinck.nl/andre-goezu)